

ת.ד 102 בני ברק
 פקס: 03-5055919
 9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת וילך תשפ"ב שנה ט | גליון מס' 452

פתחו שערים

דבר מוסד וגשיא 'בני אמונים'

'בין כסה לעשור עדיף לשובה'

'אבינו מלכנו הפר עצת אויבינו'

עגית אמן גורמת שעצת אויבינו תופר, וגמולם ישוב בראשם. כפי שדרשו חכמים (תנ"א רבה י) על הפסוק (שופטים ה ב): "בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה" - "בזכות מי נפרע להם הקדוש ברוך הוא לישראל מאמות העולם? בזכות בני אדם שמשפיעים ומעריבים לבית הפגנט ולבית המדרש ועונים אמן..."

'אבינו מלכנו קרע רע גור דינינו'

במסכת שבת (ק"ט ב) מובא: "אמר רבי יהושע בן לוי: כל העונה אמן יהא שמה רבא מברך בכל כחו - קורעין לו גור דינו". בזהר הקדוש נתנה הבטחה זו על כל עגית אמן, ולא דוקא על 'אמן' יהא שמה רבא, ספק מובא (תיקון ז מ א): "העונה אמן בכל כחו קורעין לו גור דין של שבעים שנה" (שומר אמינים' מאמר פתחו שערים א). הרי שאם נתמיד בעגית אמן, בודאי יקרעו מעלינו כל גזרות קשות ורעות.

'אבינו מלכנו כתבנו בספר חיים טובים'

אמרו חכמים (ברכות מז א): "כל המאריך באמן מאריך לו ימיו ושנותיו". מאמר זה המבטיח אריכות ימים למקפיד על עגית אמן הובא אף בתלמוד ירושלמי (ברכות ח ה) בתוספת תבה אחת ומיחדת: "העונה אמן מאריך לו ימיו ושנותיו בטובה". הרי שבעגית אמן זוכה האדם ל'חיים טובים'.

'אבינו מלכנו'

כתבנו בספר גאלה וישועה'

דרשו חכמים (מדרש תהלים לא) על הפסוק (תהלים לא כד): "אמונים נצר ה"; "אלו ישראל שאומרים ברוך מחיה המתים, ובאמונה עונים אמן - שמאמינים בכל כחם בקדוש ברוך הוא שמחיה המתים, ועדין לא בא תחית המתים. אומרים 'גואל ישראל' ועדין לא נגאלו, אומרים 'ברוך בונה ירושלים' ועדין לא נבנית. אמר הקדוש ברוך הוא: 'ישראל לא נגאלו אלא לשעה וחזרו ונשתעבדו, והם מאמינים בי שאני עתיד לגואלם. הוי 'אמונים נצר ה" - מאמינים ועונים אמן, נוצר ה". הרי שבזכות עגית אמן באמונה נזכה לגאלה וישועה.

'אבינו מלכנו'

כתבנו בספר פרנסה וכלכלה'

דברים נפלאים על העבדה שכל השפע בעולם משפע בזכות אמן, כתב השל"ה הקדוש (מס' תמיד אות פ) וזה לשונו: "מי שמכון לכל ברכה וברכה היוצאת מפי המברך ועונה אמן בכונה כדניו, גורם למעלה קדשה הרבה מאד, ומשפיע

רוח טהרה אופפת כל יהודי בימים שבין כסה לעשור. תחלתה של שנה חדשה, כאשר אורח התחדשות חופפת על כל באי עולם, היא הזדמנות מיחדת לכל אדם להתחדש בעבודת ה' ולהוציא אל הפועל רצונות וחסופי קדש שעד כה היו חבוים בלבו.

בתקופה שבה כל ישותנו זועקת: "רצוננו לעשות רצונך!" - בין מעמד ההמלכה שקימנו בראש השנה לעמידתנו לפני יתברך ביום הכפורים כמלאכי מרום צחים מחטא וזכים מעון - נתנו לנו 'עשרת ימי תשובה', שבהם ידו יתברך פשוטה לקבל תשובתנו באהבה, ועיניו צופיות ברחמים לראותנו מיטיבים דרכינו.

אין זמן טוב יותר לערף חשבון נפש על קלות פחמורות ולהתמודד עם השאלה המהותית והנוקבת: האם אכן מקפידים אנו על קיום המצוות כלן בכל לב ונפש?

גאון פוסקי הדורות, רבנו הרמב"ם, נתן משקל גדול דוקא למצוות הנראות כקלות בעיני בני האדם, כאשר בין עשרים וארבעת הדברים המעכבים את התשובה שמהם בפ"ד מהלכות תשובה, מנה: "חמשה דברים [אשר] העושה אותן אין חזקתו לשוב מהן, לפי שהם דברים קלים בעיני רב האדם ונמצא חוטא והוא ידמה שאין זה חטא..."

נקדה זו נוגעת במיוחד למצוה החביבה - מצות עגית אמן - אשר כל מבקש אמת שעינו וברו על אודותיה בספרי רבותינו, הבין במהרה כי מדבר באוצר בלום, אשר למרות יקרתו, הוא מזמן בפני כל אדם. במאמץ קל יוכל לאסוף אל חיקו 'הלומי אמינים' רב, אשר באמצעות עגיתו יתרבו זכיותיו ויגדל שָׁכרו בזה ובבא.

אף העבדה שכל מהותה של מצות אמן היא המלכת הבורא, כפי שאמרו חכמים (שבת ק"ט ב): "מאי אמן - א-ל מלך נאמן", מקשרת במיוחד בינה לבין הימים הקדושים שאנו מצויים בתוכם.

אם כן אפוא, אין מתאימים יותר מימים אלו כדי להציג בפני הקוראים ולו מעט מהעשר העצום המצוי בספרים על מצות עגית אמן. בשורות הבאות אביא מקצת מדברי רבותינו בענין, בדגש על דברים שיש בהם הקשר מיוחד לבקשות השגורות בפינו בימים אלו - בקשות 'אבינו מלכנו'. תקותנו שהדברים יפעלו את פעלתם והלבבות יתעוררו באמצעותם להבין ולהשכיל בשגב גדלתה וקדשתה של עגית אמן.

שפע רב טוב לכל העולמות, כי הוא פותח המקור העליון מקור מים חיים, כמו שפותח המעין להשקות לכל הצריכים השקאה..."

'אבינו מלכנו כתבנו בספר זכיות'

זכיות! מי הוא זה אשר לא יבקש להרבות בזכיות בימים אלו! מסתבר כי בימים אלו, כמו בכל ימות השנה בידינו להרבות זכיות בנקל; ולא סתם זכיות - זכיות של אמן אשר אין גדול לפני ה' מהן, כמאמר חכמים (דב"ר ז א): "אין גדול לפני הקדוש ברוך הוא יותר מאמן שישאל עונים".

יהודי יקר! רבבות אמינים פזורות סביבנו ובידינו לאוספן בקלות רבה. מחר בבקר בהכנסה לבית הכנסת פקח נא עיניך והתבונן; כמדוי בקור עומדים סביבך יהודים האומרים את ברכות השחר. מדוע שלא תטה אף אתה אונק לשמע את הברכות, ולכל הפחות מהעומד לצדך? בהשקעה קלה ביותר תוכל להוסיף ולהטות את כף זכיותך באמינים רבות המצויות לה בקלות.

אם לא די בכך, הרי שבפעם העבדה שהעזת לגשת לחברך ולבקש ממנו לומר בפניך את ברכותיו, גרמת לחאק בקרב מעגל סובבך. בעקבותיה יתעוררו אף אחרים לזכות בכך, ואין משמעות גדולה מאז לבקשת 'שיברו זכיותינו', שהלא כמה אמינים יאמרו בזכותך במשך השנים הבאות, ואין לדבר סוף!

'אבינו מלכנו'

פתח שערי שמים לתפלתנו'

זההר הקדוש בפרשת השבוע, פרשת וילך (רפח ב), מגלה שעגית אמן היא הפותחת שערי תפלה, ואלו דבריו: "כאשר ישראל נזהרים לענות אמן פראוי, הקול מכריז בכל העולמות: 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמינים' (ישעיה כו ב) - אל תקרי 'אמינים' אלא 'אמינים'; 'פתחו שערים' - כשם שישאל פתחו שערי הברכות, כך פתחו בפניהם שערי תפלה, ותתקבל תפלתם".

אם נקפיד כלנו על עגית אמן פראוי, נזכה שיקרא עלינו הפסוק: "גוי צדיק שמר אמינים", ומתוך כך נזכה להחתם בספרן של צדיקים גמורים לשנה טובה ומתקה. אמן.

בקריאת 'תהא שנת פתיחת גן עדן' ובברפת 'תחל שנה וברכותיה', יעקב דב מרמורשטיין.

ונבשו אותה ויעש - נורא וקדוש

לא ידעתי להשית עצות בנפשי. הן כל ימי, עד לאותו מקרה, הצלחתי לשמור על הנהגתי בצד תקף, וחדרתי למחשבה שאאלץ לוותר על כך בפעם הזו. מלבי בקעה כמאליה תפלה שאזכה גם הפעם לקיים את מנהגי, ושחלילה לא יבא מלאך פגום מחמת ברכת, ובחסדי שמים תפלת נשמעה.

לפתע שמעתי רחש מבין השיחים שסביבי. הפנתי ראשי לכוון מקור הרחש והפתעתי לראות כיצד ממעבה עצי היער יוצאים שני אנשים בעלי מראה משונה ונורא הוד. האנשים התקרבו לעברי בלא אמר ודברים ונעמדו לצדי. כיון שפך, ברכתי מד את הברכה בחיל וברעדה, ואותם אנשים ענו אחרי אמן במתיקות ובהתלהבות בלתי מצויה. בקשתי להודות להם, אלא שבטרום הספקתי לעשות זאת, נעלמו השנים מעיני כלא היו.

למשך דקות ארוכות עמדתי שם נרעש ונפחד. הבנתי כי מיכאל וגבריאל - מלאכי אלקים - הם שנשלחו אלי מן השמים לענות אמן אחר ברכת, אחר שמשמים חפצו שאתמיד בהנהגת הקדש שהרגלתי בה. למותר לצין כי אותו עגלון גם ופוזז לא ראה לא בבואם ולא בצאתם, ומיד לאחר מכן עליתי על העגלה ונסענו לחיים ולשלום.

באותו מעמד עלה בדעתי לדרש את לשון הכתוב באיוב (כג יג): 'והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש', פסוק המזכר בפיו בתפלות ראש השנה בתוספת המלים: 'נורא וקדוש', וכך בארתי את לשון הכתוב:

כידוע, ענית אמן משלימה את דברי המברך. הכל חפצים להשלים את ברכתם בענית אמן, ומה יעשה אדם שנאלץ לברך בבדידות, בביתו או בדרך למחוז חפצו, ואין מי שישלים את ברכתו בענית אמן? על כך משיב הכתוב: 'והוא באחד' - כאשר האדם נאלץ לברך ביחידות, 'ומי ישיבנו' - ואין מי שיענה אחריו אמן, אזי אם ונפשו אותה' - אם הוא משתוקק שברכתו תשלם בענית אמן, כי אז ויעש - נורא וקדוש' - יש בידו להויל נוראות בכך שישלחו לו מלאך מן השמים, שיענה אמן להשלים את ברכתו.

בהמשך הדרך גמנתי מעט על מושב העגלה, ומן השמים התגלה לי בחלום כי פה פנתי בפרושי, ואכן היו אלו מלאכי אלקים אשר נשלחו אלי מן השמים לענות אמן אחר ברכתי."

אהל יצחק [לרמ"ו וואלדן] עמ' לו

של הרב הנערץ. בעצומה של שעה קדושה זו הפנה הרבי הקדוש את פניו לעברם של תלמידיו ואמר להם:

"ברצוני לספר לכם ספור מפלא שארע עמי. הספור התרחש לפני שנים רבות, ומאז התרחשותו היו כמה הזדמנויות שבהן חפצתי לספרו לכם. אולם, יראתי פן חלילה תקצר דעתכם ותטילו בלבכם ספק בדבר התרחשותו, ובכך נמצאתי מכשיל אתכם במקום להביא לכם תועלת. עתה, כאשר הנני חש כי קצי קרוב חפץ אני לספר לפניכם דברים פהגותם, למען תקחו מן ספור ותלמדו כי כאשר אדם מוסר נפשו ורוצה בכל מאודו לקיים מצוה, מבטח לו כי משמים יסיעו בידו להשלים את רצונו."

המשיך רבי שמעלקא וספר לתלמידיו:

"בדאי יודעים ומפירים אתם את ההנהגה שבה נוהרתי מאז ומקדם ועד עצם היום הזה, שלא לברך ברכה מבלי שלצדי יעמד יהודי שיוכל לענות אמן אחר ברכת. וכך הטעמתי את מנהגי לפניכם לא פעם, כי מפל ברכה נבוא מלאך, ואולם צורתו אינה נשלמת אלא באמן שנענית אחריה. לפיכך מקפיד אני שברכותי תענינה באמן כדי שהמלאך שנובר מהן יבא בשלמות.

באחד הימים התבקשתי על ידי בעל בית עשיר מאחת העירות הסמוכות לעיר מגורי לשמש סנדק בברית מילה שערך לבנו. ביום המיעד נשלחה לביתי על ידי אבי הבן כרפיה רתומה לסוסים אבירים כדי להובילני למקום הברית. הכרפיה הייתה נהוגה בידי עגלון שאמנם היה יהודי, אך סבר פניו, ושיגו ושיחו העידו כי הוא איש גם והמוני, רחוק מתורה וחסידות.

באמצע הדרך, כאשר עצרנו למנוחה קלה, הצרתי לברך ברכת אשר יצר. בחסדי שמים הזדמן לי מעני מים שבו יכלתי לרחץ את ידי טרם הברכה. אולם, כאשר פנהגתי מאז ומקדם בקשתי לברך את הברכה לפני העגלון היהודי,

כדי שהוא יענה אחריו אמן, הבנתי עד מהרה כי כה ריק ופוזז היה האיש, עד שלא היה מקום לצרפו לשום דבר שבקדשה.

הימים - ימים שלאחר הפסח תקל"ח, המקום - מעון קדשו של הרבי הגאון הקדוש ר' שמעלקא מינקלשבורג זי"ע. מוטל היה הרבי בחלשה על גבי מטתו, כשהוא מודע לכך שאלו הם ימיו האחרונים. סביבו עמדו כגון עגולה רבים מבני ביתו ומתלמידיו הדגולים, ורוח אלקים חפפה עליהם.

בשעה ש'נר אלקים טרם יכבה' היו אזניהם של הסובבים את מטת הרבי כרויות לרוחה. פה קדשו של רבם הגדול לא פסק מלרחש בדברי תורה, תוך

באחד הימים התבקשתי על ידי בעל בית עשיר מאחת העירות שסבבו את עיר מגורי לשמש סנדק בברית מילה שערך לבנו. ביום המיעד שלח אבי הבן לביתי עגלה רתומה לסוסים אבירים ונהוגה בידי עגלון יהודי, איש גם והמוני, שתקחני למחוז חפצי.

שבין לבין הוא מוסר הליכות חיים וארחות מוסר, מגלה טפח מגולות ומכסה טפחים מיסתרות, והם לא אוו להפסיד ולו הנה קדש אחד מדברותיו

אמונים גשו לנצח אים

במסכת ברכות (ג ג) אמרו חכמים: "רבי יוסי אומר: גדול העונה אמן יותר מן המברך". אמר לו רבי נחוראי: השמים [לשון שבועה]! כך הוא. דע, שהרי גולרים מתגרים במלחמה, וגבורים נוצחים". ומפרש המחורש"א (שם) שבעניית האמן נבראים מלאכים גבורים "לנצח המלחמה נגד המקטרגים שהם מלאכי משיחית".

ההגלה תתקיים א"ה ביום ראשון ה' בחשוון תשפ"ג. הזוכים יקבלו הודעה ושמעותיהם פרסמו במוקד 'דרך אמונה' שלושה 3.

אברך יקר!
בזכות חזק ענית אמן בקרב מתפללי בית מדרשך, יפתם פי המקטרגים והמשטינים, ויזכו כל בית ישראל להחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום.
המקפידים על כללי מיזם 'דרך אמונה' במהלך חדש תשרי, זכאים להשתתף בהגלה על 10 מלגות בסך \$ 500 כל אחת.

מוקד 'דרך אמונה'
03-91-7-91-91

שלושה 1 - שמיעת כללי המיזם | שלושה 2 - הרשמה להשתתפות בהגלה, בין השעות 20:00-22:00 | שלושה 3 - שמיעת שמות הזוכים

הרפיון – שרש הכשלו

"חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם כי ה' אלקיך הוא ההלך עמך לא ירפך ולא יעזבך" (לא ו)

את המלים "לא ירפך ולא יעזבך" פרש רש"י: "לא יתן לך רפיון להיות נעזב ממנו".

באור נפלא בדברי רש"י אמר בעל המנחת אלעזר' ממונקטש:

כאשר נחלה האדם והוא משליך יתנועע על הרופא, אם הרופא מיאש ממצבו יתכן שעבדה זו תחרץ את גורלו, שכן תחזיתו הקודרת של הרופא גורמת שבטחונו יתרופף וכחותיו יחלשו עד לסוף הבלתי נמנע. אך מי שאינו שות לבו לדברי הרופא, ותחת זאת מתחזק באמונה שביד ה' לרפאותו מכל מצב, ממילא ספוי החלמתו גדלים מאד.

לכך כון רש"י בפרושו: כאשר תבוא עליך צרה "לא יתן לך רפיון", שיגרם לך "להיות נעזב ממנו", אלא: "חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם כי ה' אלקיך הוא ההלך עמך...", וכך תחלצו מהצרה (אמרי דבש' [לרד"ב שווארץ] עמ' קמט)

מחילת עוונות בזכות הטף

"הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרף אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלהיכם ושמורו לעשות את כל דברי התורה הזאת" (לא יב)

תמהה הגמרא (חגיגה ג א): "אנשים באים ללמד, נשים באות לשמע", אך "טף למה באין?" ומתראצת: "לתן שכר למביאיהו".

אם רצון הבורא להעניק לנו שכר, מדוע בחר דוקא בדרך זו?

באר רבי שלמה אפרים מלוונטשיץ, רבה של פראג:

עקר מטרתה של מצות הקהל הוא לעורר את העם לשוב בתשובה, ולכן היה המלך קורא בפניהם את חמשת דברים שרבו דברי תוכחות וכבושין. כאשר ישראל שבים בתשובה ומרבים בתחנונים שימחלו עוונותיהם, מוסיפים הם ומבקשים שצאף אם אינם ראויים למחילה, תעמד להם זכות עולליהם שלא חטאו, וכפי שאומרים בתפלת 'אבינו מלכנו': "חמול עלינו ועל עוללינו וטפנו". משום כך צותה התורה להביא אף את הטף למעמד הקהל, כדי שפך יוכלו לבקש: "עשה למען טף אלו המובאים בית ה'". נמצא שעצם הבאתם היא השכר הנתן למביאייהם, שתשובתם תתקבל בזכותם (פלי קר').

קללת הסתר הפנים

"ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים" (לא ח)

מדוע כפלה התורה "הסתר אסתיר"?

באר הגאון מוילנא: כאשר פוקדת צרה את האדם, אם הוא מבין שצרה זו באה עליו

בגזרת שמים, ומתוודע כף ישוב אל ה' ויתחזק בתפלה לפניו - יושע. אך אם חלילה יחשב כי צרה זו באה אליו מדרך הטבע ולא בהשגחה, ומתוודע כף ימנע מתשובה ותפלה, לא יוכל להמלט מהרעה. זוהי משמעותם של 'החטאים המעכבים את התשובה' (ראה רמב"ם תשובה פרק ז), שהחוטא בהם נענש בכך שהקדוש ברוך הוא מסתיר ממנו את הידיעה שהעונש בא אליו מידו יתברך, וממילא הוא תולה זאת בפגע הטבע ואינו שוב בתשובה.

זהו שפפל הכתוב: "ואנכי הסתר" - אעלים מידיעתם כי הצרות באו עליהם, משום

'מאה ברכות' מגנות מקללות

"והיה כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפיו זרעו" (לא כא)

במסכת חגיגה (ה א) מובא: שפשהיה רבי יוחנן מגיע לפסוק זה היה בוכה ואומר: "עבד שרבו ממציא לו רעות וצרות, [האם] תקנה יש לו [לעבד]?" ויש להבין, הלא בפרשת פי תבא נכתבו צ"ח קללות קשות ביותר, ומדוע לא בכה עד שהגיע לפסוק זה?

פרש רבי יעקב יהושע פרומן מלודז:

בתחלת הענין (לא טז) נאמר: "וקם העם הזה וזנה", ופרש 'בעל הטורים': "תגין על הקו"ף - לומר שימאסו בק' ברכות". מדבריו משמע שעד כה הגנה על ישראל זכות מאה הברכות, וכפי שכתב הרוקח (סי"ט) שמוצות 'מאה ברכות' נועדה להציל את ישראל ממאה קללות; תשעים ושמונה הכתובות בפרשת פי תבא, ושתיים נוספות שנומזו בפסוק (דברים כח טא): "גם כל חלי וכל מכה". אולם עתה, לאחר שפאסו במאה הברכות בכה רבי יוחנן על כך ששוב לא תהיה להם זכות שתגן עליהם (נחלת יעקב: הושע').

ש"אסתיר פני ביום ההוא". כיון שפך יתלו הם את רעתם בפגעי הטבע וימנעו מלשוב ולהתפלל, וממילא לא יושעו (דברי אליהו).

מפני מה איננו מברכים על כתיבת ספר תורה?

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדוה את בני ישראל שימיהם בפניהם למען יהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל" (לא ט)

בפסוק זה הצטוינו על המצוה האחרונה בתרי"ג המצוות - מצות כתיבת ספר תורה (ראה ספר החינוך תרי"ג). יש לברר מדוע לא

תקנו חכמים ברכה על קיום מצוה זו כפי שתקנו לשאר מצוות?

כמה באורים נאמרו לכך:

א. המרדכי (מנחות סי' תתקמט) פרש שמצוה זו אינה דומה למצוות שתקנו לברך עליהן, לפי שאפשר לקיימה על ידי שליח, בכך שישכר סופר סת"ם שיכתב ספר תורה בעבורו, לפיכך לא תקנו לברך על קיימה.

ב. מהר"ר בירב (שו"ת, סי' סב) באר זאת על פי הכלל המבאר בגמרא (מנחות מב ב) שאין מברכים על מצוה הנעשית כהקדמה והכנה למצוה אחרת (ראה רמב"ם ברכות יא ח). כיון שמצוה זו אינה מסתיימת בכתיבת ספר התורה אלא בקריאה בו, וכמפורש בצווי שנצטוו המלך לכתב ספר תורה (דברים יז ט): "והייתה עמו וקרא בו כל ימי חייו", לפיכך אין מברכים עליה.

ג. החתם סופר (שו"ת, או"ח נב) הסביר: כיום אין ביכולתנו לודא שאנו מקיימים מצוה זו בשלמות, שהלא כבר אמרו חכמים (קדושין ל א) כי איננו בקיאים לדעת אלו מלים בתורה צריכות להכתב בכתיב מלא ואלו בכתיב חסר. וכיון שספר תורה שחסרה בו אפלו אות אחת אינו נחשב ספר תורה (מנחות לא א), יתכן שלא קיימנו מצוה זו כדבעי, ולכך איננו מברכים עליה.

אלא שתמה הישדי חמד' (ח"ד מע' ברכות א טז): אם אכן יש לחשש שאין לספר התורה שבדינו דין 'ספר תורה', כיצד יכולים העולים לתורה לברך על קריאתו?

תרחץ הפני מנחם' כי יש לחלק בין ברפת העולה לתורה לברפת המצוה; העולה לתורה אינו מברך על 'ספר התורה' אלא על קיום תקנת חכמים לקרא בתורה בזמנים שקבעו, ולענין זה אין חלוק בין אם נכתבו המלים בכתיב מלא או חסר, אם משמעותן אינה משתנה (ראה רמ"א או"ח קמג ד) שהלא סוף כל סוף תקנתם מתקיימת. ואולם ברפת המצוה נאמרת על כתיבת 'ספר תורה', ולכך אין לברכה אלא על ספר שנכתב כתקנו (תורתך שעשעי' ו'לף).

ד. טעם נוסף הביא החתם סופר' (שם) בשם רב אהד', כי הסבה שאין מברכים על מצוה זו היא לפי שיש חשש שמא היא לא תתקיים בפוף. כתיבת ספר תורה נמשכת על פני זמן רב, ואם יברכו בתחלתה, יתכן שמשפכה כלשהי לא יזכו להשלימה, ונמצאת ברפת הכותב נאמרת לבטלה.

ה. בפסר 'מקור הברכה' (עמ' יח) פרש זאת על פי דברי האור זרועי' (ח"א סי' קמ) שהסבה שאין מברכים 'ברפת המצוה' על שתיית ארבע כוסות בליל הסדר היא לפי שאין מברכים על מצוה שאינה נשלמת בפעם אחת. אף מצות כתיבת ספר תורה מתפרשת על פני תקופה ארכה, משום כך אין לברך עליה.

אוצרות אמונים

אמן במעגל השנה – יום הכפורים

אמן בקול רם

רבי שלמה אבן וירגא ממגורשי ספרד, הביא בספרו 'שבט יהודה' תאור קדום שתאר 'ירושוריש איש רומי', על אודות מעמד הליכתו של הכהן הגדול מביתו לבית המקדש לקראת עבודת יום הכפורים. בין הדברים מתאר שם: "ובהגיעם לפתח הר הבית, היו מתפללים שם על קיום מלכי בית דוד, ואחרי זה על הכהנים ועל המקדש, והיה הקול כל כך חזק מרובי העם בענותם אמן עד שהעופות הפורחים היו נופלים לארץ..." ('שבט יהודה' [מהד' לוי-אפשטיין] עמ' קג).

ארבע פעמים אמן

בתשובות ונהגות' (ח"ד אורח סי' קנג) כתב שביום הכפורים שחסרות ברכות רבות כדי להשלים למקסת 'מאה ברכות', יכול אדם לצאת ידי חובת 'מאה ברכות', בכך שישמע מחברו 'ברכות השחר' ויענה אחריהן אמן, ובתנאי שחברו יכון להוציא [אף על פי שכבר ברך בעצמו] והוא יכון לצאת. ומוסיף: "וראיתי בשם האדמו"ר הקדוש רבי אהרן רוקח מבבלזא ששמע ביום הכפורים ארבע פעמים ברכות השחר וענה אמן, ושמעתי שהפליג והחמיר בזה".

אגרת אמונים

מכתב מקורא נאמן

למערכת 'וכל מאמינים',

בעלון פרשת ואתחנן הבאתם שהגאון רבי יוסף שטיינהרט מפירדא בעל ה'זכרון יוסף', בדרשתו לשבת תשובה, הוכיח מן שפנו חכמים (ברכות נג ב) את עגית אמן כ'גבורים הנוצחין', שאף שגם מאמירת ברכה נברא מלאך טוב, אין בכחו של אותו מלאך להתמודד עם המקטרגים. אך המלאך שנוצר מעגית אמן הוא 'תקוף וגבור שבכחו לנצח המקטרגים'.

חשבתי שנתן למצא לכך רמז בתבת אמן עצמה שהיא ראשי תבות: 'נברא מלאך אמיץ'. יתכן אף שמשום כך אף שמפל מצוה נברא מלאך, דוקא מצות אמן היא בגימטריה 'מלאך', ללמדך שהמלאך שנוברא מעגית אמן הוא מלאך מיוחד שמסייע לאדם כנגד המקטרגים. אף הפסוק, שאותו אנו אומרים בתפלת מוסף של יום הכפורים: "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו" (איוב לג כג), מרמז על המלאך של אמן. המלה 'מליץ' מסתיימת באות צ', ואלו המלה "אחד" מתחילה באות א', יחד מצטרפות האותיות לצ"א - בגימטריה אמן.

ישר כח על המפעל הנהדר ועל הפעילות המיוחדת, אפרים לנגר - ירושלים.

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102
ia לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

אמן וברכות במשנת בעל ההלולא

צדיק באמונתו

מעלת מצות 'מאה ברכות'

בתורה נאמר (דברים י יב-ג): "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו ולא הבה אתו...; לשמר את מצות ה' ואת חקתיו אשר אנכי מצוה היום לטוב לך". תמה רבנו: מלשון הכתוב "כי אם" משמע שהקדוש ברוך הוא שואל מן האדם מצוה שקל לקיימה ואינה דורשת כל מאמץ, אולם מייד לאחר מכן מפרטת התורה צוויים הכוללים את קיום כל התורה כלה, והדברים טעונים באור.

ופרש: חכמים (מנחות מג ב) דרשו מהפסוק שלפנינו סמך לחובת האדם לברך מאה ברכות מדי יום, בדורשים: "אל תקרי 'מה' - אלא 'מאה'" מצות 'מאה ברכות' היא מצוה שקל לקיימה בדרך כלה, לפי שהמתפלל שלוש תפלות ביום ומברך ברכות הנהגין כהלכה, יגיע ללא קשי למגן זה. המצוות המנויות בהמשך לא נכתבו באופן של צווי, אלא כתבתן התורה כדי ללמדנו שכה גדולה מעלתה של מצות 'מאה ברכות', שקל המקפיד לברכן מדי יום מעלה עליו הפתוב כאלו עובד את בוראו מיראה ומאהבה ומקיים את כל מצוות התורה וחקיה ('צור המור' שם).

מעלת עגית אמן

על הפסוק (במדבר ה לא): "ונקה האיש מעון והאשה ההוא תשא את עונה", הקשה רבנו: הלא פסוק זה מדבר על אשה שלא נטמאה (ראה במדבר ט כז) ואיזה עון עליה לשאת?

ובאר: חטאה האשה בכך שענתה 'אמן' בגלוי הראש, כפבאר לעיל (פס' כב) שהאשה אמרה "אמן אמן", אחר שגלו את ראשה, כנאמר (פס' יח): "ופרע את ראש האשה".

הפעם שהחמירה התורה כל כך באסור זה, הוא משום שאמן היא בגימטריה שמות הוי"ה ואדנות, והרי הלכה היא (ראה שו"ע ארח חיים צא ג) שאסור להזכיר שם שמים בראש מגלה, ואם כן אסור אף לענות אמן בראש מגלה ('צור המור' שם).

ה'צור המור' ט' בתשרי רס"ט

רבי אברהם בן רבי יעקב סבע שגולד ופעל בקסטיליה שבספרד, היה מגדולי הדור בתקופה שלפני גרוש ספרד. עם גרוש ספרד נודד לפורטוגל, אולם אף בה לא הניח לו. הוא נאסר וענה בעוון דבקוחו בתורת ישראל, ולבסוף הצליח להמלט לעיר פאס שבמרוקו.

שער הכניסה לבית הקברות היהודי בבורנה

בהקדמתו לספרו 'אשכול הכפר' הוא מקונן על חבריו ועל בניו שאבדו: "באו אלי אנשים יהודים ואמרו לי, שמי שימצא עמו ספר, אחת דתו להמית. ומיד הלכתי וטמנתי אותם תחת עץ זית אחד, וקראתי לו 'אלון בכות', לפי ששם קברתי כל מחמד עיני - פראש התורה והמצוה, הנחמדים מזהב ומפז רב, לפי שבהם הייתי מתנחם על שני בני שהיו קירות לבי, שלקחום בעל כרחם להמיר דתם".

בשבתו בפאס שב וכתב מחדש את פראשו לתורה שחבר בדרך הדרוש והקבלה - 'צור המור', וכן את חבורו 'אשכול הכפר' על מגלות רות ואסתר. אף על פי שחברם מחדש הוא כותב (שם): "וידע אני שהעקר חסר מן הספר ממה שהיה כתוב בראשונה". נכדתו, בת בנו רבי יצחק, נשאה למרן הרבית יוסף זצ"ל.

את שעת פטירתו מתאר החיד"א (שם הגדולים) מערכה א אות פא): בעודו מפליג באניה התרחשה לפתע סערה אימה שאימה להטביע את הספינה על יושביה. בהכירו בגדלותו התחנן רב החובל לפני רבנו שיתפלל שינחם הים מעפפו. רבנו נאות, אף התנה זאת בהתחייבות שאם יסתלק מן העולם בעודו על הספינה, לא ישליכוהו לים, אלא יביאוהו לקבריה באחת מקהלות ישראל. רב החובל התחייב, רבנו התפלל והסערה שככה בארץ פלא.

יומים לאחר מכן, בעצומה של ההפלה, השיב רבנו נשמתו ליוצרו ובערב יום הכפורים, ט' בתשרי רס"ט. רב החובל קיים את הבטחתו והסיר את הספינה ממסלולה לעבר העיר הקרובה ביותר - העיר רונה שבאסטיליה. בני קהלת רונה הביאוהו לקבריה בבית הקברות שבוערים בכבוד גדול.